

تحلیلی بر استفاده از منابع دینی در تحقیقات حوزه شهرسازی اسلامی

کاظم افرادی^۱، بهناز امین زاده^۲ * (نویسنده مسئول)

^۱ دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشگاه تهران

^۲ استاد دانشکده شهرسازی، دانشگاه تهران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۷/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۱/۱۶

چکیده

نقش پژوهش‌های حوزه شهرسازی اسلامی، مانند سایر حوزه‌های علمی، در زمینه‌سازی برای تحقق عملی آن حساس و راهبردی به نظر می‌رسد. با این وجود، بروز سهو و خطای فکری در نحوه برداشت دیدگاه‌های شهرسازی از گزاره‌های معرفت دینی، یکی از چالش‌هایی است که نه تنها می‌تواند عدم تحقق و آرمانی ماندن شهرسازی اسلامی را تشدید کند، بلکه می‌تواند سایر پژوهشگران را به مسیری اشتباه سوق دهد. با توجه به خطر اشاره شده، که در این نوشتار به عنوان مساله تحقیق مطرح است، چگونه می‌توان در حوزه پژوهش در شهرسازی اسلامی گام برداشت و کم‌تر دچار سهو فکری شد؟ این نوشتار با هدف کمک به ساختارمندتر شدن تحقیقات حوزه شهرسازی اسلامی و با روش توصیفی-تحلیلی ابتدا «یک نظام» برای «پژوهش در شهرسازی اسلامی» ارائه می‌دهد. سپس این نوشتار برداشت‌های شهرسازانه هفت مقاله منتخب در حوزه شهرسازی اسلامی را با پنج معیار مستخرج از نظام مذکور مورد بررسی قرار می‌دهد. روش گردآوری داده‌ها با اتکا به مطالعات کتابخانه‌ای، گزینش مقاله‌ها از طریق ارائه چهار معیار و تحلیل یافته‌ها به صورت مقایسه‌ای انجام شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که دیدگاه‌های کلان شهرسازی برداشت شده در مقاله‌های مورد بررسی، اختلاف چندانی با معیارهای منتخب ندارند و در بیش‌تر موارد با آن معیارها هماهنگ و همخوان هستند. در عین حال، مشاهده شد که مواردی چون «موضوعیت نداشتن استفاده از منابع دینی» و «نبود ارتباط موضوعی بین گزاره استفاده شده و دیدگاه برداشت شده» سبب استنتاج‌های متفاوت شده است. این موارد گاه به صورت زنجیره‌ای باعث بیش‌تر شدن تفاوت میان استنتاج‌ها شده است. هم‌چنین نتایج نشان می‌دهد که قرآن به عنوان اصلی‌ترین منبع برای استنباط دیدگاه‌های شهرسازی استفاده و به سایر منابع توجه کم‌تری شده است.

واژگان کلیدی: پژوهش شهرسازی، نظام معرفت دینی، برداشت‌های شهرسازانه.

An Analysis of the Use of Religious Sources in Islamic Urban Planning Research

Kazem Afradi

Ph.D. Student of Urban Planning, University of Tehran, Iran.

Behnaz Aminzadeh * (Corresponding Author)

Professor of Urban Design, University of Tehran, Tehran, Iran

* *bgohar@ut.ac.ir*

Abstract:

It seems that the role of Islamic urban planning research, same as other scientific domains, is critical and strategic for its realization. Nonetheless, misunderstandings of urban planning's viewpoints from the religious knowledge's statements are one of the challenges that not only can toughen up the failure of Islamic urban planning in practice, but also can lead other researchers toward a wrong direction. Given the mentioned threat, which is the research problem, the research question is how it is possible to research about Islamic urban planning and at the same time have the minimum errors and misunderstandings? With the aim to help for a more structured research about Islamic urban planning, and with descriptive-analytic methodology, this paper develops a systematic structure for doing research about Islamic cities. It also evaluates the understandings of seven selected articles about Islamic urban planning with the five criteria which are elicited from the mentioned system. Besides, information and data for this research are gathered through the content analysis, the case studies are selected by four criteria, and the results analyzed with comparative method. The results demonstrate that the macro understandings of Islamic urban planning are not different from mentioned criteria and in most of the cases are coordinated and consistent with each other. Meanwhile, it revealed that some misunderstandings such as the "unnecessary use of religious resources" or "no correlation between used statements and understood viewpoints" have led to different conclusions. Such these misunderstandings, have sometimes increased the difference between conclusions continually. The results also show the use of the Holy Quran as the main source in understanding the urban planning principles and less attention are made to other sources.

Keywords: Urban Planning Research, System of Religious Knowledge, Urban Planning Understandings.